

Tézy na štátne záverečné skúšky

ŠTUDIJNÝ ODBOR: PEDAGOGIKA

Platné pre akademický rok 2023/2024

- 1. Konštituovanie pedagogiky ako vedeckej disciplíny. Sústava pedagogických vied.** Začiatky pedagogiky ako vednej disciplíny a jej vývoj. Interdisciplinárny charakter pedagogiky. Vzťah pedagogiky k iným vedám.
- 2. Názory na výchovu a vzdelanie v starovekom Grécku a Ríme.** Idea štátnej školy a výchovy, ideál telesnej a duševnej dokonalosti. Sokrates, Platón, Aristoteles, M. F. Quintilianus.
- 3. Vývin názorov na ciele, obsah a prostriedky výchovy a vyučovania v dielach vybraných pedagógov:** J. Rousseau, J. H. Pestalozzi, J.F. Herbart a ich analýza z hľadiska súčasnosti.
- 4. Pedagogický systém J. A. Komenského.**

Aktuálnosť Komenského názorov pre súčasnú teóriu a prax školy, prínos pre rozvoj didaktického myslenia.
- 5. Prirodzená výchova v dejinách pedagogiky.**

(Don Bosco, M. Montessoriová, alternatívne školstvo,...)
- 6. Sociálna pedagogika.**

Predmet sociálnej pedagogiky a jeho vymedzovanie u nás a v zahraničí. Vznik a vývoj sociálnej pedagogiky, jej predstavitelia. Prostredie a výchova z aspektu sociálnej pedagogiky.
- 7. Sociálne aspekty vývinu jednotlivca a socializácia osobnosti človeka.**

Sociálna determinácia výchovy a vzdelávania. Vplyv sociológie na pedagogické myslenie. Sociálne aspekty rodiny a školy. Priebeh socializácie a socializačné činitele. Poruchy socializácie.
- 8. Sociálnopatologické javy a ich prevencia.**

Sociálnopatologické javy a ich príčiny. Rizikové a problémové správanie žiakov, súčasný stav a trendy. Prevencia rizikového a problémového správania detí a mládeže. Druhy a formy prevencie, efektívnosť preventívnych aktivít. Realizátori prevencie a úlohy pedagógov v oblasti prevencie. Špecifiká školskej prevencie.
- 9. Sociálna a pedagogická komunikácia.** Pojem, cieľ, obsah, ciele, funkcie a roviny. Účastníci pedagogickej komunikácie. Druhy komunikácie.
- 10. Verbálna komunikácia v práci pedagóga.** Monológ a dialóg v pedagogickom procese. Reakcia pedagóga na odpoveď žiaka.
- 11. Chyby pedagóga pri komunikácii.** Prejavy úcty, neúcty a ponižovania v škole z hľadiska verbálneho a neverbálneho pôsobenia.
- 12. Neverbálne oznamovanie v školskom prostredí.** Stručná charakteristika neverbálnych prostriedkov a ich uplatnenie v škole.
- 13. Kvantitatívna a kvalitatívna metodológia pedagogického výskumu.** Základná charakteristika. Edukačný výskum, jeho fázy a proces.
- 14. Metódy pedagogického výskumu so zameraním na získavanie empirických údajov a interpretáciu výsledkov výskumu.** Charakteristika a rozbor jednotlivých metód.
- 15. Špeciálna pedagogika ako vedný odbor.** Miesto v sústave vied. Hraničné a pomocné vedy. Metódy špeciálnej pedagogiky (rehabilitácia, resocializácia, edukácia, reedukácia, kompenzácia, korekcia). Viliam Gaňo.

16. **Systém špeciálnej pedagogiky (klasifikácia podľa postihnutia, narušenia ohrozenia).** Systém inštitucionálneho vzdelávania (špeciálna škola, škola bežného typu). Individuálny výchovno-vzdelávací plán. Špeciálny pedagóg a Asistent učiteľa ako profesia.
17. **Vzdelávanie detí a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v podmienkach segregovaného, integrovaného a inkluzívneho vzdelávania.** Výhody a nevýhody segregovaného a integrovaného vzdelávania. Komparácia pojmov segregácia, integrácia a inklúzia na príkladoch z praxe.
18. **Zložky výchovy.** Metódy a prostriedky výchovy. Charakteristika jednotlivých výchovných zásad, metód a prostriedkov výchovy.
19. **Prosociálnosť, prosociálne správanie, prosociálna výchova.** Vymedzenie pojmov, druhy a formy prosociálneho správania. Charakteristika prosociálnej osoby, výchova k prosociálnosti.
20. **Pojem a predmet didaktiky.** Charakteristika jednotlivých didaktických pojmov: obsah, cieľ, zásady, metódy, organizačné formy a prostriedky vyučovania.
21. **Vyučovací proces** – jeho podstata, analýzy jeho funkcií, etapy, psychologické a gnozeologické základy vyučovacieho procesu.
22. **Vyučovacie zásady** – ich analýza a metodika uplatnenia tej-ktorej zásady v edukačnom procese.
23. **Vyučovacie metódy** – analýza a podstata tej-ktorej metódy, účinnosť metód, výber metódy vo vzťahu k učebným štýlom žiakov.
24. **Modernizácia edukácie** – koncepcie: problémové, skupinové, diferencované, integrované tematické vyučovanie a ďalšie novšie koncepcie vyučovania.
25. **Tvorivosť v práci učiteľa. Konštruktivizmus v edukácii.**
26. **Voľný čas a výchova mimo vyučovania.** Pojem voľný čas. Rozličné pohľady na voľný čas. Funkcie voľného času. Determinanty využívania voľného času. Pojem, ciele a úlohy výchovy mimo vyučovania.
27. **Charakteristika a možnosti výchovných činností mimo vyučovania.** Výchova a výchovné činnosti (odpočinkové, rekreačné, záujmové...) v školskom klube detí a v školských zariadeniach mimo vyučovania (v školskom klube detí, v centrách voľného času, v domovoch mládeže, v detských domovoch, v základných umeleckých školách, v školách v prírode).
28. **Osobnosť pedagóga voľného času.** Charakteristika osobnosti pedagóga voľného času. Jeho pôsobenie, typológia, požiadavky na osobnosť. Zručnosti, vzdelanostné predpoklady a kompetencie.
29. **Pedagogická asistencia v školskej komunite.** Predstavenie Portfólia rozvoja pedagóga, časť A - Systémové vymedzenie a aspekty pozície pedagogického asistenta v školskej komunite: a) profesijný štandard, b) multidisciplinárna spolupráca v podporných úrovniach systému poradenstva a prevencie, c) pedagogická dokumentácia, d) kontinuálne vzdelávanie, metodická podpora a usmerňovanie.
30. **Pedagogická asistencia v inkluzívnej praxi.** Predstavenie Portfólia rozvoja pedagóga, časť B - Rozvoj kľúčových spôsobilostí pedagogického asistenta: a) budovanie podporných vzťahov a wellbeingu, b) vyučovanie a učenie, c) personalizovanie podpory a opatrení.

Literatúra:

BRŤKOVÁ, M. et al. 2000. *Kapitoly z dejín pedagogiky*. Bratislava: Present, 2000.

- CANGELOSI, J. 2006. *Strategie řízení třídy: Jak získat a udržet spolupráci žáků při výuce*. Praha: Portál, 2006.
- ČAPEK, R. 2015. *Moderní didaktika*. Praha: Grada, 2015.
- EMMEROVÁ, I. 2019: *Prevenia v škole a nové trendy rizikového a problémového správania žiakov*. Ružomberok: Verbum, 2019.
- EMMEROVÁ, I. 2012. *Preventívna a sociálno-výchovná práca s problémovými deťmi a mládežou*. Banská Bystrica: PF UMB, 2012.
- GAVORA, P. 2001. *Úvod do pedagogického výskumu*. Bratislava: UK, 2001.
- GAVORA, P. a kol. 2010. *Elektronická učebnica pedagogického výskumu*. [online]. Bratislava: UK, 2010. Dostupné na: <http://www.e-metodologia.fedu.uniba.sk/>.
- GEJDOŠ, M. 2013. *Pedagogika Johanna Heinricha Pestalozziho*. Ružomberok: PF KU, 2013.
- GEJDOŠ, M. 2012. *Platónova explikácia výchovy*. Ružomberok: PF KU, 2012.
- GEJDOŠ, M. – JABLONSKÝ, T. 2012. *Antropológia Dona Bosca a jeho paedagógia testu*. Ružomberok: PF KU, 2012.
- HOLLÁ, Z. a kol. 2009. *Vybrané pedagogické aspekty rozvoja prosociálnosti u detí*. Ružomberok: PF KU, 2009.
- HRONCOVÁ, J. – EMMEROVÁ, I. a kol. 2009. *Sociálna pedagogika – vývoj a súčasný stav*. Banská Bystrica: PF UMB, 2009.
- JABLONSKÝ, T. 2006. *Moderné trendy vo výučbe*. Ružomberok: Verbum, 2006.
- JABLONSKÝ, T. – EMMEROVÁ, I. – OKÁLOVÁ, O. 2021. *Pomoc mladým ľuďom v kríze*. Ružomberok: Verbum, 2021.
- KRATOCHVÍLOVÁ, E. a kol. 2007. *Úvod do pedagogiky*. Trnava: Trnavská univerzita v Trnave, 2007.
- KRATOCHVÍLOVÁ, E. 2010. *Pedagogika voľného času*. Bratislava: VEDA, 2010.
- KRNÁČOVÁ, Z. – ČEREŠNÍK, M. – UGOROVÁ, B. – HAMBÁLEK, V. 2021 [Multidisciplinárny prístup - Základné myšlienky a rámce. VUDPaP, 2021, Dostupná online.](#)
- KRNÁČOVÁ, Z. – KRÍŽO, V. 2021. [Multidisciplinárny prístup v školách - Školský podporný tím. VUDPaP, 2021, Dostupná online.](#)
- KOTRBA, T. – LACINA, L. 2011. *Aktivizační metody ve výuce (Příručka moderního pedagoga)*. Praha: Barrister & Principal, 2011.
- KOVÁČOVÁ, B. (Ed.) 2018. *Asistent učiteľa v škole*. Ružomberok: Katolícka univerzita v Ružomberku. VERBUM - vydavateľstvo KU, 2018.
- KOVÁČOVÁ, B. 2019. *S inklúziou od raného veku. Dieťa s odlišnosťou a jeho vstup do kolektívu*. Reziliencia, 2019.
- ORIEŠČIKOVÁ, H. 2020. *Špeciálna pedagogika jednotlivcov s mentálnym postihnutím*. Ružomberok: Verbum 2020. ISBN 978-80-561-0805-5 dostupné na: <https://www.ku.sk/fakulty-katolickej-univerzity/pedagogicka-fakulta/veda-a-vyskum/publikacna-cinnost/specialna-pedagogika-jednotlivcov-s-mentalnym-postihnutim.html>
- PETLÁK, E. 2016. *Všeobecná didaktika*. Bratislava: IRIS 2016.
- PETLÁK, E. 2020. *Inovácie v edukácii*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2020.
- PRŮCHA, J. 2017. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 2017.
- REBLE, A. 1995. *Dejiny pedagogiky*. Bratislava: SPN, 1995.
- ŠKODA, J. – DOULÍK, P. 2011. *Psychodidaktika*. Praha: Grada, 2011.
- ŠKOVIERA, A. 2017. *Propedeutika špeciálnej pedagogiky*. Ružomberok: Verbum, 2017.
- TIŠŤANOVÁ, K. 2012. *Špecifiká pedagogického komunikovania*. Ružomberok: Verbum, 2012.
- TUREK, I. 2014. *Didaktika*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2014.
- VALENTA, M. a kol. 2020. *Znevýhodnený žák. Deficity dílčích funkcí a oslabení kognitivního výkonu*. Praha: Grada, 2020.

VIŠŇOVSKÝ, L. – KAČÁNI, V. a kol. 2001. *Základy školskej pedagogiky*. Bratislava: Iris, 2001.

ZELINA, M. 1994. *Stratégie a metódy rozvoja osobnosti dieťaťa*. Bratislava: IRIS, 1994.

ZELINA, M. 2004. *Teórie výchovy alebo hľadanie dobra*. 1. vyd. Bratislava: SPN, 2004.

ZELINA, M. 2000. *Alternatívne školstvo*. Bratislava: IRIS, 2000.

Platný profesijný štandard pedagogického asistenta

Platné štandardy odborných činností a postupov VUDPaP

Katalóg podporných opatrení, MŠVVaŠ SR, 2022

Poznanie a prehľad v pedagogických časopisoch:

Manažment školy, Didaktika, Pedagogická revue (nevychádza od 2017), Naša škola (nevychádza od 2022), Pedagogické rozhľady, elektronický časopis Pedagogika, Pedagogika - český časopis

1. Psychológia ako veda.

Predmet, systém psychologických vied, základné psychologické smery (gestaltpsychológia, behaviorizmus, psychoanalýza, humanistická psychológia), výskumné metódy psychológie.

2. Pociťovanie, vnímanie, predstavivosť a fantázia.

Charakteristika jednotlivých kognitívnych procesov a možnosti pedagóga pri ich ovplyvňovaní.

3. Pozornosť, pamäť a učenie, myslenie a inteligencia.

Charakteristika jednotlivých kognitívnych procesov a možnosti pedagóga pri ich ovplyvňovaní.

4. Emocionalita.

Charakteristika základných pojmov. Emocionálna inteligencia osobnosti a jej rozvoj. Možnosti pedagóga pri rozvíjaní emócií.

5. Motivácia.

Vnútorne a vonkajšie zdroje motivácie, hierarchia potrieb, výkonová motivácia žiakov. Možnosti pedagóga pri rozvíjaní motivácie.

6. Periodizácia vývinových období.

Teórie vývinu dieťaťa (Eriksonova, Piagetova, Maslowova).

7. Obdobie predškolského veku.

Telesný, psychický vývin, sociálny a morálny vývin.

8. Mladší školský vek a jeho charakteristika.

Telesný, psychický vývin, sociálny a morálny vývin. Školská zrelosť a jej zložky.

9. Vývinové obdobie pubescencie.

Telesný, psychický vývin, sociálny a morálny vývin.

10. Vývinové obdobie adolescencie.

Telesný, psychický vývin, sociálny a morálny vývin.

11. Problematika učenia v pedagogickej psychológii.

Podmienky učenia, zákony učenia, druhy učenia.

12. Osobnosť pedagóga podľa humanistickej psychológie.

Charakteristiky zrelej osobnosti učiteľa, vymedzenie požiadaviek na osobnosť učiteľa C. Rogersom.

Literatúra:

HVOZDÍK, J. 2017. *Základy školskej psychológie*. Košice: UPJŠ 2017. Dostupné na: <https://unibook.upjs.sk/img/cms/2017/ff/zaklady-skolskej-psychologie-final.pdf>

DRLÍKOVÁ, E. – ĎURIČ, L. – GRÁC, J. a kol. 1992. *Učiteľská psychológia*. Bratislava: SPN, 1992.

JEDLIČKA, R., Koťa, J., Slavík, J. 2018. *Pedagogická psychologie pro učitele*. Psychologie ve výchově a vzdělávání. Praha: Grada, 2018.

KOLIBOVÁ, D. 2007. *Dieťa a jeho vývin*. Ružomberok: Verbum, 2007.

NÁKONEČNÝ, M. 2016. *Obecná psychologie*. Praha: Triton, 2016.

ŘÍČAN, P. 2014. *Cesta životem - vývojová psychologie*. Praha: Portál, 2014.

THOROVÁ, K. 2015. *Vývojová psychologie - proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál, 2015.

VÁGNEROVÁ, M. 2016. *Obecná psychologie - dílčí aspekty lidské psychiky a jejich orgánový základ*. Praha: Karolinum, 2016.

VÁGNEROVÁ, M. 2021. *Vývojová psychologie: Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2021.

PhDr. Gabriela Siváková, PhD. – garantka študijného programu

Ružomberok 18. 9. 2023